

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่องสิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ

จัดทำโดย ดร.สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง

รหัส ๔๓๐๑๕๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ

จัดทำโดย ดร.สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง

รหัส ๔๓๐๑๕๖

หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ

ความนำ

สิทธิทางการศึกษา หรือสิทธิในการเข้าถึงการได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถตามวัยที่เหมาะสมถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ ซึ่งถือเป็นหลักการที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติในอันที่รัฐสมาชิกทุกรัฐจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานโดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติเพศ ภาษาหรือศาสนา และยังปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1965 ข้อ 5 ฉ (5) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 ข้อ 13 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 28 ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามเป็นภาคีสมาชิกด้วยทั้งสิ้น นอกจากนี้หลักการทางด้านสิทธิมนุษยชนในเรื่องการศึกษา ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 49 เช่นกันว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” แต่ปัจจุบันแม้จะมีบทบัญญัติทางกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนแต่สิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติก็ยังคงไม่ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างแท้จริงแต่ประการใดไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการกีดกันการรับบุคคลไม่มีสัญชาติเข้าศึกษา นโยบายการยุบโรงเรียนขนาดเล็ก รวมถึงการที่ไม่ได้รับสิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

การศึกษาของคนไร้สัญชาติ

ปัญหาสถานะของบุคคลและสิทธิของผู้มีปัญหสถานะบุคคลหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือบุคคลผู้ไร้สัญชาติไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชนและอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่อไปแก่ประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาวเขาบริเวณชายแดนภาคเหนือที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย กลุ่มโรฮิงยาซึ่งอาศัยอยู่ในรัฐยะไข่ อยู่ทางตอนเหนือของประเทศพม่า ได้อพยพลี้ภัยมายังประเทศไทยทางทะเล กลุ่มแรงงานข้ามชาติไม่ว่าจะเป็น พม่า ลาว กัมพูชา อพยพเข้ามาอาศัยและทำงานในประเทศไทย และมีเด็กไร้สัญชาติที่อพยพเข้ามาอยู่กับครอบครัว รวมทั้งเด็กที่เกิดใน

ประเทศไทยจากการที่บิดามารดาเป็นคนต่างด้าวมีจำนวนรวมกว่า 2 แสนคน¹ ซึ่งส่งผลให้เด็กจำนวนดังกล่าวมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการบริการทางด้านสังคม และการเข้ารับบริการทางการศึกษาจากรัฐ จึงก่อปัญหาให้รัฐบาลไทยที่มีความจำเป็นที่จะต้องดูแลทางด้านสิทธิมนุษยชนแก่บุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะการดูแลทางด้านสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึง “การศึกษา” เพราะจากข้อมูลของเด็กไร้สัญชาตินั้น มีเพียงบางพื้นที่เท่านั้นที่รัฐได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้อย่างเป็นทางการ โดยมีเพียงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าวขึ้นเพียง 61 ศูนย์ และพยายามจัดระบบการเรียนให้เด็กต่างด้าวได้มีสิทธิเรียนดังเช่นเด็กผู้มีสัญชาติไทย โดยเฉพาะการกำหนดกลไกทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กไร้สัญชาติมีสิทธิในการศึกษาอันได้แก่

1. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548

ระเบียบดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสแก่บุคคลให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและถือเป็นกฎหมายที่ให้การรับรองและประกันสิทธิในการศึกษาของบุคคลซึ่งหมายรวมถึงบุคคลไร้สัญชาติ และกลุ่มคนที่ไม่ใช่หลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มคนไร้รัฐ เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ไม่มียศเอกสารพิสูจน์ตนใดเลย ไม่มีสำเนาทะเบียนบ้าน ไม่มีใบรับรองการเกิด จึงไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าคนมีสัญชาติใดหรือควรมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศใด แสดงให้เห็นว่า ในกรณีที่บุคคลใดประสงค์จะเข้าเรียนในสถานศึกษา แต่มิใช่บุคคลสัญชาติไทย บุคคลนั้นจึงไม่มีสูติบัตร หรือทะเบียนบ้านที่จะนำมาแสดงได้ แต่บุคคลนั้นก็สามารถใช้หลักฐานอื่นในการสมัครเข้าเรียนในสถานศึกษาได้ โดยหากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีสิทธิอาศัยในประเทศไทย ก็สามารถนำเอกสารทางราชการอื่นๆ มาแสดงได้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เช่น ทะเบียนสำรวจบุคคลในบ้านของกรมประชาสงเคราะห์ ทะเบียนประวัติบุคคลที่เข้าเมืองไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่อำเภอ หรือจังหวัดจัดทำ หรือหนังสือรับรองการเกิด และหากเป็นกรณีที่เป็นบุคคลที่ไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใดๆเลย ก็สามารถเข้าเรียนได้เช่นเดียวกัน

2. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ 2545

¹ เด็กไร้สัญชาติ แต่ไม่ไร้สิทธิทางการศึกษา, [Online]. Available URL:

<http://education.kapook.com/view14188.html>, 2556 (มิถุนายน, 20)

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ต้องเข้าเรียนในสถานศึกษา จนอายุย่างเข้าปีที่ 16 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ และเป็นบทบังคับให้ผู้ปกครองต้องส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา เพราะผู้ปกครองอาจได้รับโทษตามกฎหมาย ดังนั้นผู้ปกครองเด็กไร้สัญชาติที่เป็นราษฎรไทย จึงมีหน้าที่ต้องส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเมื่ออายุถึงเกณฑ์ตามที่กำหนด เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายหลักของรัฐในการจัดการศึกษาโดยเป็นกฎหมาย ที่ออกตามความที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 ที่กำหนดหน้าที่ให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตามบทบัญญัติในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และสิทธิในการศึกษาหมายความว่ารวมทั้งสิทธิในการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นบุคคลทุกคนรวมถึงเด็กไร้สัญชาติ จึงมีสิทธิได้รับการศึกษาทั้งสามรูปแบบดังกล่าวในประเทศไทยเช่นเดียวกับบุคคลผู้มีสัญชาติไทย

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญของไทยหลายฉบับก่อนหน้านี้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติถึงสิทธิในการศึกษาไว้เช่นกันดังปรากฏในหมวดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยในมาตรา 49 ที่กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและตามที่ปรากฏในหมวดแนวนโยบายของรัฐ มาตรา 80 ซึ่งกำหนดให้มีการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

ซึ่งจากกลไกทางกฎหมายทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวแม้จะบัญญัติให้เห็นถึงการให้ความใส่ใจของภาครัฐต่อปัญหาสิทธิมนุษยชนทางการศึกษาแก่เด็กก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมายหลายประการ ถึงแม้จะมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติรับรองสิทธิในการศึกษาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ก็ตาม แต่สิทธิดังกล่าว

มีปัญหาในด้านปฏิบัติคือว่า รัฐจะสามารถจัดการศึกษาแก่เด็กโดยเฉพาะเด็กไร้สัญชาติ ให้มีความทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายได้อย่างไร เพราะสิทธิมนุษยชนถือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน สิ่งที่สำคัญคือการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าในฐานะที่มีชีวิต มีร่างกาย เลือดเนื้อ ความรู้สึกนึกคิด จิตวิญญาณ และมีความหมายต่อการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ² แต่ปัญหาทุกวันนี้กลับพบว่า การดำเนินการต่างๆ ของรัฐทุกภาคส่วนกลับลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเก็บเงินนักเรียนเป็นค่าบำรุงการศึกษาซึ่งนักเรียนจะต้องจ่ายเงินส่วนนี้ให้แก่สถานศึกษาทุกภาคเรียนซึ่งขัดต่อหลักการไม่เก็บค่าใช้จ่าย ปัญหาของการที่รัฐมีมาตรการในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด ปัญหาของการที่นักเรียนหรือนักศึกษาที่เป็นเด็กไร้สัญชาติไม่สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้เพราะติดปัญหาทางด้านคุณสมบัติเนื่องจากไม่เป็นผู้มีสัญชาติไทย เหล่านี้ถือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิสากล และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองถึงหลักการในด้านของสิทธิในการศึกษาซึ่งต้องดำเนินการให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

การก่อกำเนิดสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนได้เกิดและพัฒนาขึ้นมาโดยลำดับโดยสามารถแบ่งเป็นสองช่วงใหญ่ๆ ได้แก่

1. การก่อตัวของสิทธิมนุษยชนก่อนเป็นกฎหมาย

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) ซึ่งสืบเนื่องมาจาก “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law) และคำว่า “สิทธิมนุษยชน” เป็นคำที่เพิ่งใช้เรียกกันเมื่อศตวรรษที่ 20 นี้เอง³ ซึ่งหากย้อนหลังไปก่อนหน้าที่ เป็นเวลากว่าหลายพันปีที่มนุษยพยายามหาคำตอบว่ามนุษย์ทุกคนควรมีสิทธิประเภทหนึ่งอันเป็นสิทธิประจำตัวที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้ และไม่อาจถูกทำลายได้โดยอำนาจใด ๆ ขณะเดียวกันก็ได้มีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเช่นนี้ตลอดมา ระหว่างผู้ที่อยู่ได้ปกครองซึ่งเป็น “ผู้ควรได้รับสิทธิ” และผู้มีอำนาจปกครองซึ่งเป็น “ผู้มีอำนาจให้สิทธิอย่างแท้จริง” สิทธิตามธรรมชาติซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายธรรมชาตินี้หมายถึงกฎหมายซึ่งบุคคลอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดมีมาเองโดยมนุษย์ไม่ได้ทำขึ้น เป็นกฎหมายที่มีอยู่เหนือรัฐ และมีอยู่ไม่จำกัด

² จรัส ดิษฐากฤษชัย, คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับพลเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), หน้า 4

³ กุลพล พลวัน, พัฒนาการสิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน), 2538, หน้า 25.

ลักษณะของกฎหมายธรรมชาติมีอยู่ 3 ประการ⁴ ได้แก่

ประการแรก เป็นกฎหมายที่ใช้โดยไม่จำกัดเวลา

ประการที่สอง ใช้ได้ทุกแห่ง ไม่จำกัดว่าต้องใช้ในรัฐใดรัฐหนึ่ง

ประการที่สาม อยู่เหนือกฎหมายของรัฐ คือรัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ มิฉะนั้นกฎหมายของรัฐก็จะใช้บังคับไม่ได้

สิทธิมนุษยชนในปัจจุบันจึงมีความหมายกว้างออกไปกว่าคำวานิติธรรม แต่หมายถึงสิทธิอันจำเป็นที่มนุษย์พึงมีเพื่อให้มนุษย์ได้มีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี การที่มนุษย์จะมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีได้หาได้มีความหมายเพียงการมีชีวิตหรือการดำรงชีวิตเท่านั้น แต่มนุษย์ต้องมีสิทธิที่จะพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีสิทธิในปัจจุบันที่เป็นหนทางหรือเครื่องมือในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การได้รับส่วนแบ่งจากทรัพยากรของรัฐ (การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร) มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงไม่อาจพัฒนาได้อย่างเต็มเปี่ยมถ้าปราศจากสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนในปัจจุบันจึงมีความหมายกว้างซึ่งถ้าหากกล่าวถึงเรื่องของสิทธิและหากเป็นสิทธิที่เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่าล้วนเป็นสิทธิทางด้านมนุษยชนทั้งสิ้น เช่นสิทธิในชีวิตร่างกาย สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก ทั้งนี้รวมถึงสิทธิทางการศึกษาด้วยเช่นกัน

สิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ทางด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานล้วนมีรากฐานมาจาก “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนมีค่าต่อทางสังคมในการดำรงอยู่ของมนุษยชาติซึ่งถือว่ามียุติธรรมแต่กำเนิด และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมไม่แบ่งแยก เพศ เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เผ่าพันธุ์ ภาษา ความเชื่อ ความคิดเห็น ฐานะทางเศรษฐกิจ และชาติกำเนิดใด ๆ ทั้งสิ้น และสมควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพนับถือบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างเสมอภาคกัน

2. การนำแนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนสู่การสร้างกลไกทางกฎหมาย

จากแนวความคิดเรื่องสิทธิกฎหมายทางธรรมชาติและสิทธิทางธรรมชาตินี้เองได้วิวัฒนาการมาสู่การทำร่างกฎหมายซึ่งเป็นเอกสารที่รับรองสิทธิทางด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีผลเป็นรูปธรรมจากความโหดร้ายและสูญเสียทั้งทางชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพต่าง ๆ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งภายหลังสงครามสิ้นสุดและได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติแล้ว สิทธิทางกฎหมาย

⁴ กุลพล พลวัน, อ้างแล้ว, หน้า 26

⁵ ไพโรจน์ พลเพชร และ อนุกร ศรีแก้ว, สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทย และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหาดล), 2549, หน้า 1.

ด้านสิทธิมนุษยชน จึงก่อกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในกฎหมายตามที่ปรากฏในคำปรารภของกฎบัตรสหประชาชาติดังนี้

“.....จะยืนยันความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักมูลในเกียรติศักดิ์ และคุณค่าของมนุษย์บุคคล ในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี และของประชาชาติใหญ่น้อย...” ต่อมาคณะกรรมการธิการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ดำเนินการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่แสดงถึงเจตนารมณ์ร่วมกันในการที่จะปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งสิทธิที่ได้รับการรับรองตามที่ปรากฏในปฏิญญาดังกล่าวได้แก่ “สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง” (Civil and Political Rights) และ “สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม” (Economic and social rights) หลังจากนั้น สหประชาชาติ ในฐานะที่เป็นองค์การหลักในการทำสิทธิมนุษยชนให้เป็นสิทธิในทางกฎหมายจึงได้จัดทำข้อสัญญาทางด้านสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้านต่าง ๆ ออกมาอีกมากมาย อาทิ อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ. 1921 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี ค.ศ. 1952 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ในปัจจุบันประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรวมทั้งสิ้นแล้ว 19 ฉบับ⁶

การยอมรับหลักการสากลแห่งสิทธิมนุษยชนสู่การบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ค่อนข้างสมบูรณ์แบบที่สุุดอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ไทย และเป็นแบบอย่างให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติเป็นแบบอย่าง หลักการพื้นฐานทางด้านสิทธิมนุษยชนที่กำหนดในหลักการสากลระหว่างประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองไว้เช่นกัน เช่น

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือเป็นรากฐานของสิทธิเสรีภาพทั้งปวงในการกำหนดความชอบธรรมในการใช้อำนาจรัฐ และถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น หลักการดังกล่าวนี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” นอกจากนี้ในมาตรา 28 ยังบัญญัติรับรองถึงความศักดิ์สิทธิ์ของการอ้างศักดิ์ศรี

⁶สิทธิมนุษยชน บทที่ 5 การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน,[Online]. Available URL: http://www.baanjomyut.com/library_2/extention-4/human_rights/01.html , 2556 (มิถุนายน, 20)

ความเป็นมนุษย์ไว้อีกว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น....”

หลักความเสมอภาค

เป็นหลักประกันของมนุษย์ทุกคนที่ไม่แบ่งแยกความแตกต่างกันของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้เข้าถึงสิทธิเสรีภาพอย่างเป็นจริง โดยสาระสำคัญของหลักการดังกล่าวนี้ คือจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ โดยหลักความเสมอภาค ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 30 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ

หลักการไม่เลือกปฏิบัติเป็นหลักประกันเพื่อให้ทุกคนมีความเสมอภาคเพราะเพียงแต่รับรองว่าทุกคนเสมอภาคกันนั้นถือว่าไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา 30 วรรคสาม ว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”

ปัญหาสิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติต่อบทบัญญัติของกฎหมายทางด้านสิทธิมนุษยชน

1. ปัญหาเด็กไร้สัญชาติต่อสิทธิการกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

เด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอ้างอิงตำราวิชาการใดๆ เลย เพื่อนิยามคำๆ นี้ โดยธรรมชาติของเรื่อง เด็กไร้สัญชาติ (Nationalityless Child) ก็คือ เด็กที่ไม่มีสัญชาติของรัฐใดเลยในโลก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เด็กไม่ได้รับการยอมรับจากทะเบียนราษฎรของรัฐใดเลยบนโลกว่า เป็นคนสัญชาติของตน ข้อยุติดังกล่าวก็ย่อมสรุปได้โดยไม่ต้อง ใช้ทฤษฎีใดๆ ว่า เด็กที่ถูกปฏิเสธจากทะเบียนราษฎรของทุกรัฐบนโลกในสถานะของ “คนชาติ (National)” ย่อมตกเป็น “เด็กไร้สัญชาติ”⁷ ตัวอย่างที่ชัดเจนใน สถานการณ์ของวันนี้ ก็คือ ความไร้สัญชาติของเด็กที่เกิดจากบุพการีที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความขัดแย้ง กับรัฐบาลพม่า เด็กเหล่านี้ย่อมมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กไร้สัญชาติ เกิดในพม่า การแจ้งเกิดในทะเบียนราษฎรพม่าย่อมเป็นไปได้ จึงส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการจดทะเบียนการเกิดโดยรัฐเจ้าของดินแดนที่มีเด็ก ซึ่งปัจจุบันเด็กไร้สัญชาติมีจำนวน

⁷ <http://www.tobethai.org/drupal/node/72>

เพิ่มมากขึ้น โดยลำดับ และสิทธิทางการศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนและเป็นสิ่งสากลซึ่งรัฐมีอาจเพิกเฉยได้ เพราะสิทธิทางการศึกษา และเสรีภาพทางวิชาการที่จะเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีมนุษย์ขาดมิได้ และถือว่าเป็นสิทธิที่ทำให้มนุษย์เกิดปัญหา เกิดความสามารถในการประกอบอาชีพโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ ในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย และสิทธิทางการศึกษานี้ต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคใด ๆ ต่อการเรียนรู้และศึกษาของเด็ก โดยเฉพาะเด็กไร้สัญชาติซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ เช่นกัน ซึ่งถึงแม้ว่าในปัจจุบันรัฐจะกำหนดมาตรการผ่อนปรนให้เด็กไร้สัญชาติได้มีโอกาสทางการศึกษาบ้างแล้วก็ตาม เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 โดยมีสาระสำคัญในการบังคับให้สถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็ น สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย ฯ มีหน้าที่ในการรับเด็กที่อยู่ในวัยการศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา และมีการผ่อนปรนทางด้านหลักฐานทางทะเบียนซึ่งเด็กไร้สัญชาติทั้งหมดไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ให้มีโอกาสเข้าศึกษาในสถานศึกษาได้ เช่นหากไม่มีทะเบียนบ้าน ให้ใช้หนังสือที่ราชการออกให้ หรือหากไม่สามารถหาหนังสือใดๆที่ราชการออกให้ได้ก็ให้บิดามารดาทำบันทึกแจ้งประวัติบุคคลนำมาเป็นหลักฐานทางการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสอันดีแก่เด็กไร้สัญชาติ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ หากเด็กไร้สัญชาติขาดประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาจะสามารถกระทำได้หรือไม่ ซึ่งหากพิจารณา จากพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 มาตรา 41 ที่กำหนดถึงคุณสมบัติของนักเรียนหรือนักศึกษาที่มีสิทธิขอกู้เงินจากกองทุนนั้น ปรากฏว่าจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น หากถือตามกรณีดังกล่าวถือว่าเด็กไร้สัญชาติย่อมขาดโอกาสในการศึกษา ถึงแม้จะมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 เปิดโอกาสไว้ก็ตาม หากขาดกลไกด้านอื่น ๆ สนับสนุนในการให้สิทธิทางการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติอย่างแท้จริง ย่อมถือว่าเป็นการปฏิเสธศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ขัดต่อหลักความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 บัญญัติกล่าวถึง สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาไว้ชัดเจนว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...”

หากพิจารณาทางด้านลำดับศักดิ์ของกฎหมาย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศบทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ส่วนพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์รองจากรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติกองทุน

เงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 เปรียบเทียบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 49 บัญญัติหลักการว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มาตรา 45 ที่มีกำหนดคุณสมบัติการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาว่า นักเรียนหรือนักศึกษาจะต้องมีสัญชาติไทยเท่านั้น ย่อมถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการศึกษาเพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 49 เปิดกว้างไว้ โดยใช้คำว่า “บุคคล” ดังนั้น บุคคล ณ ที่นี้ย่อมหมายความรวมถึง เด็กไร้สัญชาติด้วย และนอกจากนี้ตามบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญดังกล่าวยังกำหนดไว้อีกว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึง ดังนั้นการจำกัดสิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยจำกัดไว้เฉพาะผู้มีสัญชาติไทยนั้น ย่อมเป็นที่เห็น ประจักษ์ว่าไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลอย่างทั่วถึงตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงหลักความเสมอภาคและหลักการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 30 นั้น จะเห็นได้ว่าการจำกัดสิทธิในการกู้ยืมเงินของเด็กผู้ไม่มีสัญชาติไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาถือว่าเป็นการกีดกันสิทธิ ทางด้านการศึกษาจึงขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะเป็นการแบ่งแยกและตัดโอกาสทางการศึกษา ทำให้ทำให้เด็กไร้สัญชาติกลับไม่มีโอกาสที่จะกู้ยืมเงินในการศึกษาพัฒนาความรู้ของตน เพราะเด็ก ทุกคนควรได้รับการส่งเสริมทางด้านความรู้ ความคิด ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นรากฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะวัยเด็กในอันที่จะสมควรที่จะเป็นผู้ได้รับการส่งเสริมทางด้านสติปัญญาผ่านการศึกษา อีกทั้งการจำกัดสิทธิในการกู้ยืมเงินดังกล่าวโดยถือสัญชาติเป็นเงื่อนไขถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดย อาศัยความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ บทบัญญัติตามมาตรา 45 (1) จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 4 มาตรา 30 มาตรา 49 ประกอบมาตรา 6

2. ปัญหาของเด็กไร้สัญชาติต่อการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กำหนดใน รัฐธรรมนูญมาตรา 49

ถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบัน มาตรา 49 จะกำหนดไว้ว่า “บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ประเด็นปัญหาจึงเกิดขึ้นจากกรณีที่ว่าในปัจจุบันภาครัฐอันได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กคือ โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่ถึง 60 คน ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศจำนวน 14,186 โรงเรียน เนื่องจากว่าโรงเรียนเหล่านี้ใช้ทรัพยากรสูงและโรงเรียน บางแห่งมีครูเพียง 2-3 คน โรงเรียนเล็ก ๆ หลายแห่งไม่มีห้องสมุด ไม่มีห้องคอมพิวเตอร์ ไม่มีสื่อ การสอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา ของสถาบันรับรองมาตรฐาน

และประเมินคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. การยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด การยุบรวมโรงเรียนตามนโยบายของภาครัฐเช่นนี้จะเป็นการขัดต่อหลักการจัดการศึกษาของรัฐที่จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพหรือไม่ ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้หากพิจารณาถึงทางด้านคุณภาพที่ผ่านมา ได้รับเสียงสะท้อนจากประธานชมรมเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กว่า รัฐไม่เคยสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและทางการบริหารให้เลยทั้งครู อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อีกทั้งงบประมาณก็ยังมีจำกัด เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจมองเหตุผลของการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเข้าด้วยกันได้ว่า จะทำให้รัฐไม่ต้องกระจายงบประมาณออกไปหลาย ๆ จุด และทำให้แต่ละโรงเรียนได้งบประมาณเพิ่มมากขึ้นซึ่งสามารถนำไปจัดสรรให้เกิดประโยชน์กับการเรียนการสอนได้มากกว่า และคุ้มค่าซึ่งเป็นการมองแต่เพียงในแง่ของทางด้านเศรษฐศาสตร์เท่านั้น ในกรณีดังกล่าวนี้หากพิจารณาถึงทางด้านสิทธิมนุษยชน ทางด้านสิทธิในการได้รับการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิทางกฎหมายสากล ซึ่งประเทศไทยได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิดังกล่าวในรัฐธรรมนูญว่ารัฐจะต้องจัดให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งกรณีดังกล่าวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ได้บัญญัติถึงการจัดการศึกษาของรัฐว่ารัฐจะต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 49 แต่นโยบายการยุบรวมโรงเรียนดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กหลายประการซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ย่อมกระทบถึงเด็กไร้สัญชาติด้วยเช่นกันกล่าวคือ

นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เมื่อมีการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กแล้ว ย่อมทำให้เด็กกลุ่มดังกล่าวต้องเดินทางไกลขึ้นกว่าเดิม และย่อมส่งผลให้เด็กบางส่วนไม่ไปเรียน เพราะต้องเดินทางอย่างไม่ปลอดภัย และห่างไกลยิ่งขึ้น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางอาจเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังเป็นการทำลายวิถีชุมชนด้วย เพราะโรงเรียนเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันชุมชนมานาน มีการช่วยเหลือดูแลจากวัด ผู้ปกครองนักเรียน ในการร่วมกันพัฒนาลูกหลานของตนในชุมชน รวมทั้งโรงเรียนยังเป็นสถานที่ประสานความร่วมมือและการพัฒนาของหมู่บ้าน ในหมู่บ้านจึงขาดสิ่งนี้ไปไม่ได้

การยุบรวมโรงเรียนภาครัฐย่อมสามารถกระทำได้แต่จะต้องกระทำบนพื้นฐานของการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิทางด้านการศึกษาซึ่งหากภาครัฐมองถึงการพัฒนาเด็กตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งหลายทางด้านสิทธิมนุษยชน และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่รับรองถึงสิทธิทางการศึกษาดังกล่าวรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ รวมถึงหลักการที่บัญญัติไว้ใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน ซึ่งหากยึดหลักการดังกล่าวโดยไม่คำนึงถึงทางด้านเศรษฐศาสตร์ และความสะดวกในการบริหารจัดการของภาครัฐนั้น เห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กแม้จะมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ แต่ย่อมถือว่าการดำรงอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นสิ่งสำคัญเพราะสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า รัฐจะต้องจัดการให้อย่างทั่วถึงซึ่งหมายความว่ารัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กซึ่งเป็นสิทธิทางมนุษยชนที่เด็กทุกคนควรจะได้รับจากภาครัฐไม่ว่าจะเป็นเด็กสัญชาติใด การให้โรงเรียนขนาดเล็กคงอยู่ในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลย่อมเป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าถึงการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความความสะดวกของภาครัฐในการบริหารจัดการศึกษาด้วยการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กย่อมขัดต่อหลักการจัดการศึกษาที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง

นอกจากนี้การที่จะให้โรงเรียนขนาดเล็กยังคงอยู่นั้นหากพิจารณาทางด้านของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามหลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น แม้จำนวนครูและจำนวนนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กจะมีไม่มากก็ตามแต่ในแง่ของทางด้านคุณภาพการศึกษานั้นจะเห็นได้ว่า สัดส่วนครูต่อนักศึกษาซึ่งมีจำนวนไม่มากนักกลับมีประโยชน์เพราะครูสามารถที่จะดูแลเอาใจใส่และให้ความรู้แก่นักเรียนนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง

ดังนั้น การจัดการศึกษาด้วยวิธีการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศนั้นย่อมเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กขัดต่อรัฐธรรมนูญในเรื่องการจัดการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

หนังสือ

กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน .พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

จตุรนต์ ธีระวัฒน์. กฎหมายระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550.

จรัส ดิษฐาอภิชัย. สิทธิมนุษยชนฉบับพลเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

ไพโรจน์ พลเพชร และ อนุกร ศรีแก้ว, สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทย และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน,กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหาดล, 2549.

ครุณี ไพศาลพาณิชย์กุล และปิ่นแก้ว อุ่นแก้ว. รายงานสถานะบุคคลและสิทธิของผู้มีปัญหาด้านสถานะบุคคล ปี 2553. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, 2554.

รุ่งพงษ์ ชัยนาม. รวมบทความสิทธิมนุษยชน ประวัติศาสตร์ และภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษร, 2554.

สุริยัน โรหิตเสถียร. สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยอยู่ที่ไหน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พี อาร์ ออฟเซท, 2537.

คณะอนุกรรมการการศึกษาและการพัฒนา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. รายงานการวิจัยการได้รับสิทธิในบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร, 2549.

สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ

เด็กไร้สัญชาติ แต่ไม่ไร้สิทธิทางการศึกษา, [Online]. Available URL:

<http://education.kapook.com/view14188.html>, 2556 (มิถุนายน, 20)

สิทธิมนุษยชน บทที่ 5 การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน, [Online]. Available URL:

http://www.baanjommyut.com/library_2/extention-4/human_rights/01.html , 2556 (มิถุนายน, 20)

สิทธิเด็กไร้สัญชาติ, [Online]. Available URL: <http://www.tobethai.org/drupal/node/72>,

2556 (มิถุนายน, 20)

หลากหลายทัศนะการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก, [Online]. Available URL:

http://www.knuthai.info/view.php?article_id=4589, 2556 (มิถุนายน , 20)

สิทธิทางการศึกษา, [Online]. Available URL: <http://www.learners.in.th/blogs.posts/465803>, 2556

(มิถุนายน, 19)

เด็กไทยกับสิทธิด้านการศึกษา, [Online]. Available URL:

<http://www.learners.in.th/blogs.posts/519412>, 2556 (มิถุนายน, 19)